

Bommen en granaten

In 1995 ontmoette ik tijdens een zakenvlucht van Cannes naar München acteur Roger Moore. Hij speelde van 1973 tot 1985 de rol van James Bond. Ik vroeg hem of zijn activiteiten als geheim agent hem ooit in Nederweert hadden gebracht. “Neder-what?” was het veelzeggende antwoord, waarna hij een krant voor zich omhoog trok en onze conversatie stil viel. Deze aflevering gaat over geheime operaties en dekmantels met een hoog ‘James Bond’-gehalte.

Aan de Molenweg stond eeuwenlang de standaard-windmolen St. Petrus. Tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) was er een groot tekort aan granen en zocht de molenaar, samen met toenmalig directeur Frencken van de Chemische Stijfselfabriek in Weert (tegenwoordig lijmenindustrie Frencken) naar andere business. Die vonden zij in het malen van gedroogd riet. Dit werd vervolgens met veevoer vermengd tot een nieuw product. Dat malen van riet was een gevaarlijke activiteit vanwege het risico op stofexplosies. Over die rietmeelproductie deden de wildste verhalen de ronde. Zo zou het Rosveldse veevoer grondstof zijn voor illegale internationale wapenproductie. In het grootste geheim zou het rietmeel van het neutrale Nederland naar Duitsland worden geëxporteerd. Daar werd het gebruikt als grondstof voor de productie van buskruit voor bommen en granaten. Het land had daar, vanwege de oorlog met Frankrijk, grote behoefte aan. Zonder enige twijfel gaat het hier om een verzonden verhaal.

Een waargebeurd maar mysterieus voorval dateerde van vijftig jaar eerder. In de nacht van 25 op 26 oktober 1867 passeerde een schip de Zuid-Willemsvaartsluis in Nederweert. Het was een Fries vaarttuig, geladen met keramiek van de Regoutfabriek in Maas-tricht. Om onbekende redenen kwam de schipper, de dertigjarige Albert Nijeveld (afkomstig uit Gasselte-Nijeveen in Drenthe), kort na middernacht in het koude kanaalwater terecht en verdronk. Burgemeester Vullers nam, in zijn rol als hoofd van de politie, pools-hoogte en schrok. Hij ontdekte dat het schip behalve met keramiek ook beladen was met een grote hoeveelheid kanonnen, mortieren,

De kolk van de oude Sluis 15 (Brugstraat) omstreeks 1915. De jeugd van Budschop staat op de ophaalbrug. Achter de sluisdeuren de schoorsteen van een passerende stoomboot.

Foto archief SGN.

ammunitie en ander wapentuig. Dit alles was aangekocht door het Rijk en bestemd voor Naarden. Deze vestingstad werd in opdracht van de Nederlandse regering gemoderniseerd. Naarden was een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, die Holland moest beschermen tegen Franse of Duitse legers. Vullers realiseerde zich dat dit geheime wapentransport van nationale betekenis was. Omdat hij weinig vertrouwen had in de aanwezige schippersknecht, alarmeerde hij de Kantonrechter in Weert. Die liet de lading van het schip (met een voor die tijd astronomische waarde van 80.000 gulden) meteen verzegelen. De nabestaanden van de verdronken schipper werden naar Nederweert geroepen. Zij hervatten op 30 oktober het wapentransport naar Naarden. Toch bleven vele vragen onbeantwoord. Waarom was de schipper 's nachts nog buiten geweest? Hoe was hij in het water terechtgekomen? Kon hij niet zwemmen? Was het wel een ongeluk? Allemaal vragen rondom deze 'cold case' die de fantasie prikkelen maar nooit meer beantwoord zullen worden.

Alfons Bruekers